

by, ale prostě o úlohu, kterou zastal někdo vhodný. Zde je jeden příklad od sv. Justina z poloviny 2. století:

„V den, kterému se říká den Slunce, se všichni, ať přebývají ve městech nebo na venkově, shromažďují na jednom místě a čte se z paměti apoštolů nebo ze spisů proroků, dokud je možno. Potom, když předčítající [toů άναγνώσκοντας] skončí, pronese představený řeč, v níž napomíná a vybízí k napodobování všeho toho krásného“ (Justin, 2. stol.).

Zrod církevní služby lektora ve 2./3. století

Na počátku 2. století se situace změnila a na místo spojení „ten, který předčítá“, se ve sta-

rověkých textech začíná používat podstatné jméno: lektor (άναγνώστης). Služba lektora se stala trvalým oficiem, jak svědčí Tertuliánova kritika proměnlivých služeb u heretiků. Tato služba také získala na vážnosti, jak lze vyčíst z Didaskalií.

„Někdo je dnes biskupem, a zítra někým jiným; dnes jáhnem, zítra lektorem; dnes knězem, zítra laikem“ (Tertulián, 2. / 3. století).

„Pokud je také přítomen lektor, [άναγνώστης], ať je přijat s kněžími, s úctou náležející prorokům“ (Didascalia apostolorum, 3. stol.).

www.liturgie.cz

KŘESŤANSTVÍ OD A DO Z

Episkopát

Z lat. *episcopatus* a řec. *episcopos* (= dozorce, biskup). Označuje hodnost, úřad a působení biskupa, sbor biskupů nějakého kontinentu (episkopát africký), národní (episkopát český) nebo kraje (episkopát olomoucký).

Epištola

Z lat. *epistularium* (= dopis). Kdysi to byl list s různým obsahem, určený obvykle ke zveřejnění, a tedy s jistou péčí připravený. Z tohoto důvodu tak byly nazývány listy sv. Pavla a tzv. katolické listy Nového zákona. V předkoncilní mešní liturgii se epištolou rozumělo čtení před evangeliem, neboť se často uívaly úryvky z epištol Nového zákona.

Esejci

Židovská sekta (2. stol. př. Kr. až 2. stol. po Kr.), která vznikla pravděpodobně rozšířením *asidejů* (chasidů, „zbožných“) v období Makedonských, známá je z mimobiblických pramenů (Plinius Starší, Filón, Josef Flavius). Svědomitě zachovávali Zákon (Tóru), většinou se neženili a žili v chudobě v klášterních společenstvích. Ženatí žili venku, vázání smlouvou.

Esejci pravděpodobně byli protestním hnutím proti zesvětštění kultu v jeruzalémském chrámu, a inspirovali je reformy, prorokované v Ez 40-48). Proto se odebrali na judskou poušť v Kumránu. S Esejci měl pravděpodobně kontakty Jan Křtítel (srov. Lk 1,80).

Eschatologie

Z řec. *eschaton* (= poslední) a *logos* (= věda). Teologická nauka, která studuje „poslední věci“ (zabývá se konečným údělem člověka a vesmíru), chápané nejen v časovém rozměru, nýbrž v jejich souvislostech s životem Krista, a proto konečně v perspektivě dějin spásy. Bible uvádí dějiny lidstva jako dějiny spásy, tedy jako dovršení smlouvy mezi Bohem a lidmi; jsou to dějiny, které spojuje počátek světa s koncem věcí. Kristus je rozhodující událostí dějin; jeho zmrtnýchvstání je událostí výlučně eschatologickou, protože umožnilo a bylo počátkem dovršení všech věcí. Na konci časů se uskuteční slavný návrat Krista (Zj 21,23) s konečným vítězstvím nad satanem a zlem.

Hřivna – informační čtrnáctideník vydává ŘK farnost Semily pro vnitřní potřebu. Uzávěrka tohoto čísla: 18. ledna 2024. Uzávěrka následujícího čísla: 1. února 2024. Redakce a grafická úprava: M. Kraus. Imprimatur: R. D. J. Gajdošík. Jednotlivé příspěvky zasílejte na adresu kraus.matej@seznam.cz, a to nejpozději do dne uzávěrky dalšího čísla.

HŘIVNA

Informační čtrnáctideník

ŘK farnosti Semily

Číslo 2

21. ledna 2024

Římskokatolická farnost – děkanství Semily, Komenského nám. 125, 513 01

Děkan: R. D. Jaroslav Gajdošík, tel. 739 909 500

www.farnost.semily.net

Bohoslužby v Semilech se konají v děkanském kostele sv. Petra a Pavla (KO), v kapli sv. Zdislavy na faře (KA), ve filiálním kostele Umučení sv. Jana Křtitele na Koštofranku (KK), v domově důchodců (DD), v kapli sv. Antonína v Chuchelně (CH).

Farnost sv. Petra a Pavla

Pořad bohoslužeb ve farnosti ve dnech 22. 1. – 4. 2. 2024

22. 1. Po	–	–	–
23. 1. Út	KA	18.00	za † Tomáše Kříže a † manželku
24. 1. St	Památka sv. Františka Saleského, biskupa a učitele církve		
	KA	08.00	za uzdravení Vladimíra
25. 1. Čt	Svátek Obrácení sv. Pavla, apoštola		
	KA	08.00	za bratra, jeho rodinu a duše v očistci
26. 1. Pá	Památka sv. Timoteje a Tita, biskupů		
	KA	18.00	za †† rodiče Annu a Petra
27. 1. So	DD	13.30	za farníky
	KA	18.00	za bratra, jeho rodinu a duše v očistci

28. 1. Ne 4. neděle v mezidobí
KO 08.30 za zdraví pro Františka

29. 1. Po	–	–	–
30. 1. Út	KA	18.00	za † Jaroslavu Pekárkovou a živé z rodiny
31. 1. St	Památka sv. Jana Boska, kněze		
	KA	18.00	za uzdravení Vladimíra

1. 2. Čt	KA	08.00	za bratra, jeho rodinu a duše v očistci
2. 2. Pá	Svátek Uvedení Páně do chrámu		
	KO	18.00	za víru a Boží požehnání pro vnuky
3. 2. So	DD	13.30	za farníky
	KA	18.00	za Boží vedení pro Jindřišku

4. 2. Ne 5. neděle v mezidobí
KO 08.30 za †† Annu a Karla Petrovy

žehnání svící a průvod
od 16.30 v KO svátost smíření

CÍLEM DEZINFORMACÍ JE PODKOPAT DŮVĚRU

Téma dezinformací není jen tématem horce aktuálním a silně medializovaným, jde o jeden z nejzávažnějších jevů, s nimiž se naše společnost již řadu let potýká. Období pandemie covidu a ruské agresivní války proti Ukrajině tento jev velmi silně aktualizovala, ale ukázalo se, že naše společnost je objektem hybridní dezinformační války už mnohem déle.

Ať si to připouštíme, nebo ne, dezinformace se týkají každého z nás. Svou zvrácenou logikou a silou záměrně usilují o naši pozornost a důvěru, ovlivňují nás – a jejich vliv se tedy do nějaké míry projevuje i v životě církve.

Když jsem se tímto tématem začal zabývat, uvědomil jsem si, že i mě osobně se týká mnohem víc, než by mi bylo příjemné. Považuji se za člověka, který vyrostl v přesvědčení, že kritické myšlení je životně důležité a že je třeba je systematicky kultivovat, rozvíjet, vzdělávat se – to vše ruku v ruce s modlitbou, nasloucháním Písmu a s důvěrou v Boží moudrost a vedení.

Zároveň jsem byl vždy odpůrcem jakéhokoli limitování veřejné debaty – mám za to, že síla svobodné společnosti stojí a padá se svobodou slova a že právě svobodná výměna i třeba velmi protichůdných názorů je cestou, jak se společnost může zdravě rozvíjet a nacházet společný pravdivý základ pro svou existenci a soudržnost. Začalo mi docházet, že obě tyto roviny jsou vystaveny enormnímu tlaku.

Dezinformace svou strukturou i povahou vytvářejí obrovský nápor i na kritické myšlení. Má dřívější představa, že dezinformacím podléhají pouze lidé s omezeným vzděláním a inteligencí, byla zoufale mylná. Jak se ukazuje, nejpresvědčivějšími šířiteli a zastánci dezinformací jsou mnohdy lidé s vysokoškolským vzděláním. Stále víc se mi zdá zřejmé, že člověk, který má sklon se silnou sebedůvěrou pyšně spoléhat na sílu vlastního kritického

úsudku a zdravého rozumu, je již spolehlivě na cestě k tomu, aby dezinformacím podlehl.

Opravdové kritické myšlení musí být mnohem komplexnější. Musí být ochotno opřít se o větší počet spolehlivých zdrojů, nespolehat jen na svou moudrost či intuici. To předpokládá pokoru a ochotu v jistém smyslu pochybovat o sobě. Je třeba, aby bylo rovněž doprovázeno alespoň nějakou mírou sebezpoznaní. Vždyť dezinformace míří nejen na naši schopnost myslet, ale i na naše emoce, ambice, touhy a strachy, o kterých často víme jen málo. Člověk se o sobě leckdy dozví skutečnosti, o nichž by raději neměl poněti...

Klam záměrných nepravd a polopravd dezinformátorů je mocnou silou, která neusiluje o nic menšího než o destrukci společenského dialogu, základní společenské loajality a mezilidské důvěry a zničení normálního soutěžení a střetávání různých politických, názorových a hodnotových postojů. **Cílem dezinformací není ani tak protlačit nějakou konkrétní lež, ale spíše podkopat důvěru v to, že je možné dobrat se pravdy.**

Dezinformační mašinérie průmyslu lži (abych si vypůjčil název velmi dobré knihy Alex Alvarové) zneužívá svobodu slova úplně stejně, jako zneužili nacisté nebo komunisté demokratické mechanismy, aby je rozbili a nahradili totalitou. I když to není snadné, demokracie se nemůže alibisticky schovávat za to, že svobodu slova dopřeje všem – i těm, kteří ji záměrně ničí.

Podobně se k realitě moci dezinformací musíme stavět i v církvi. Představa, že máme na starosti důležitější věci, že nám má jít o Boží království a zvěstování evangelia, a proto je třeba držet se stranou a nechat takové záležitosti světu, je naivní a z hlediska našeho poslání i zcela neužitečná – není tajemstvím, že **dezinformacím často důvěřují právě věřící li-**

dé. Potřebujeme se učit kriticky přemýšlet, ale také pod vedením Božího Ducha a jeho Slova s modlitbou poznávat svoje smýšlení a svoje srdce. Poznávat pravdu, která nás osvobodí. Vystavovat se jejímu světlu. Povzbuzovat se v

tom navzájem a společně se učit životu v naslouchání, dialogu. Učit se odvaze nazvat lež lží, i když je pro nás lákavá. A i když to třeba bude znamenat nepříjemné konflikty.

Robert Hart

SLUŽBA LEKTORA V KŘESŤANSKÉM STAROVĚKU

Římská antika

Schopnost správně číst, dobře vyslovovat a frázovat byla ve starověkém Římě považována za namáhavou práci. Pokud nečetli ze svých děl sami autoři, bývala tato práce svěřována vzdělaným otrokům nebo propuštěncům. Jsou známy též lektorky-ženy, které čítávaly zřejmě bohatým dámám. Čítávalo se v čítárnách, divadlech, lázních či soukromých domech, při veřejných nebo soukromých recitálech, často též při večeři. Lektor seděl stoličce a svitek, z něhož nahlas četl, držel v ruce, případně jej podpíral stojánkem. Texty bývaly zapsány tzv. *scriptio continua*, což znamená, že slova nebyla oddělována mezerami, čárkami nebo tečkami. Lektor musel být dobře vzdělán a musel si četbu předem pečlivě připravit.

Židovství

Kromě několika zmínek přímo v Písmu (Lk 4; Sk 13) nemáme žádné zprávy o tom, jak v Ježíšově době probíhalo shromáždění v synagoze. Zdá se, že v prvním století se zde četla a vykládala výhradně Tóra a že předčítání dalších starozákonních textů či dokonce modlitba byly zařazeny až mnohem později.

„A každý, kdo mluví potichu, nebo krátce, kdo neodděluje slova, takže není rozumět jeho hlasu, taková lidé by neměli číst knihu Tóry, aby [druhé] v tak důležité záležitosti neuvedli do omylu“ (Pravidla kumránské komunity, př. n. l.).

„[Terapeuté v sobotu] jdou na posvátná místa, která nazývají synagogami. Tam, v řadách podle věku, mladší před staršími, vzorně sedí, jak vyžaduje tato příležitost, a mají pozorné uši. Potom jeden vezme knihy a nahlas čte a

druhý, který má zvláštní schopnosti, přistoupí a vysvětlí, co není pochopeno“ (Filón Alexandrijský, 1. stol.).

Tyto dvě ukázky pocházejí ze zvláštních odnoží židovství – z komunity tzv. Terapeutů žijících v Egyptské Alexandrii a z komunity v Kumránu u Mrtvého Moře. Zdá se, že u Terapeutů jedna osoba četla z Písma a jiná přečtený text vykládala. Kumránské svitky zase ukazují, že předčítat z Tóry nemohl každý. Z těchto dílčích zvyklostí ale nesmíme dělat závěry pro židovství obecně.

Křesťanství v prvních staletích

Vedou se spory o tom, zda křesťané v bohoslužbě slova ve mši navázali spíše na synagogální shromáždění a četbu Tóry, nebo na obecně antický středomořský zvyk předčítat během hostiny. Lze předpokládat, že na shromážděních křesťanů četli lektori, kteří konvertovali ke křesťanství: někdo vzdělaný z vyšší třídy nebo otrok některého člena obce. Následující citace od sv. Ireneje možná svědčí o tom, že se některé křesťanské komunity potýkaly s nedostatkem kvalifikovaných lektorů:

„Když tedy někdo čtení nevykonává správně a nedává nádechové pauzy tam, kam patří, pak nejenže při čtení nastanou nesrovnalosti, ale z úst mu bude vycházet rouhání“ (Irenej z Lyonu, 2. stol.).

Nejstarší spisy (včetně Nového zákona, viz např. Zj 1,3) používají pro funkci čtenáře příčestnou konstrukci: nikoli lektor, ale „ten, který předčítá“ (ὁ ἀναγινώσκων). To je důležité, protože to podle odborníků svědčí o tom, že se dosud nejednalo o trvalé oficiální ustanovené lektory ve smyslu pozdější církevní služ-